

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

I. ÚS 176/08-12

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí senátu 22. mája 2008 predbežne prerokoval sťažnosť K. K. K., B., zastúpenej advokátom JUDr. J. V., B., vo veci namietaného porušenia jej základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky a základného práva vyjadriť sa ku všetkým vykonaným dôkazom podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky postupom Okresného súdu Banská Bystrica v konaní vedenom pod sp. zn. 15 Nc 1013/2000 a 7 Ccu 20/2002 a takto

r o z h o d o l :

Sťažnosť K. K. K. odmieta ako zjavne neopodstatnenú.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bola 24. januára 2008 doručená sťažnosť K. K. K. (ďalej len „sťažovateľka“) podľa čl. 127 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) vo veci namietaného porušenia jej základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a základného práva vyjadriť sa ku

všetkým vykonaným dôkazom podľa čl. 48 ods. 2 ústavy postupom Okresného súdu Banská Bystrica (ďalej len „okresný súd“) v konaní vedenom pod sp. zn. 15 Nc 1013/2000 a 7 Ccu 20/2002.

Z obsahu sťažnosti vyplýva, že sťažovateľka je v postavení vedľajšej účastníčky v konaní o určenie otcovstva a o úpravu práv a povinností rodičov k maloletému dieťaťu proti domnelému otcovi (odporcovi) v rámci občianskoprávneho súdneho konania, vedeného okresným súdom pod sp. zn. 15 Nc 1013/2000 a následne pod sp. zn. 7 Ccu 20/2002. V tomto konaní došlo podľa tvrdenia sťažovateľky k viacerým procesným pochybeniam zo strany súdu, najmä vzhľadom na nasledovné skutočnosti:

- okresný súd nikdy nevydal uznesenie o začatí konania podľa § 81 ods. 3 zákona č. 99/1963 Zb. Občiansky súdny poriadok v platnom znení (ďalej aj „OSP“),
- dňa 16. novembra 2006 sa uskutočnilo prvé pojednávanie vo veci, na ktorom sa zúčastnili všetci predvolaní okrem odporcu, ktorý nemal vykázané doručenie; toto pojednávanie bolo odročené na neurčito,
- okresný súd ani za viac ako šesť rokov nedokázal doručiť odporcovi predvolanie na pojednávanie,
- dňa 7. decembra 2006 sa uskutočnilo ďalšie pojednávanie vo veci, na ktoré okresný súd žiadneho z účastníkov nepredvolal; o tomto pojednávaní sa sťažovateľka dozvedela až ex post 3. januára 2008.

Porušenie základných práv podľa označených článkov ústavy vidí sťažovateľka v tom, že *„Postupom, ktorým súd odňal sťažovateľke právo vyjadriť sa ku všetkým vykonávaným (nielen ex post k už vykonaným) dôkazom, a to bezprostredne, v reálnom čase, kedy sa tieto dôkazy vykonávali a ktoré neboli vykonané na riadne nariadenom verejnom súdnom pojednávaní, pričom obsahujú zistenia významné pre rozhodnutie súdu, vytvoril sťažovateľke podstatne nevýhodnejšie podmienky na preukázanie svojich tvrdení, než akými disponuje odporca, čo je nielen porušením práva vyjadriť sa ku všetkým vykonávaným dôkazom podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, ale aj porušením princípov*

kontradiktórnosti a rovnosti zbraní a zásad priamosti a bezprostrednosti občianskeho súdneho konania“.

Sťažovateľka v doplnení svojej sťažnosti doručenej ústavnému súdu 1. apríla 2008 okrem iného namieta, že „(...) namietané základné práva porušené už boli a rozhodnutie okresného súdu(...) zostane poznačené neústavným postupom okresného súdu, v ktorom došlo k namietaným porušeniam základných práv a ktoré v konaní pred všeobecnými súdmi nemožno napraviť obnovením stavu pred ich porušením“.

Na základe uvedeného v petite svojej sťažnosti, po jej doplnení, sťažovateľka navrhla, aby ústavný súd vydal tento nález:

„Postupom Okresného súdu v Banskej Bystrici, v konaní vedenom pod sp. zn. 15Nc/1013/2000 a 7Ccu/20/2002 boli porušené základné práva sťažovateľky podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky, aby sa jeho vec prerokovala verejne, v jej prítomnosti a aby sa mohla vyjadriť ku všetkým vykonávaným dôkazom a na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky.

Ústavný súd ukladá Okresnému súdu v Banskej Bystrici, aby do dvoch mesiacov od právoplatnosti rozhodnutia ústavného súdu zaplatil sťažovateľke primerané finančné zadosťučinenie za porušenie jej základného práva vo výške 150.000,- Sk.

Ústavný súd ukladá Okresnému súdu v Banskej Bystrici, aby do 15 dní od doručenia nálezu zaplatil náhradu trov konania sťažovateľky vo výške 6.732,-Sk na účet jej zástupcu, J. V.,B.“

II.

Podľa čl. 127 ods. 1 ústavy ústavný súd rozhoduje o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

Ústavný súd sťažnosť predbežne prerokuje podľa § 25 ods. 1 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) na neverejnom zasadnutí bez prítomnosti sťažovateľa a zisťuje, či nie sú dôvody na odmietnutie sťažnosti podľa § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde. Podľa § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde návrhy vo veciach, na prerokovanie ktorých nemá ústavný súd právomoc, návrhy, ktoré nemajú náležitosti predpísané zákonom, neprípustné návrhy alebo návrhy podané niekým zjavne neoprávneným, ako aj návrhy zjavne neopodstatnené alebo podané oneskorene môže ústavný súd po predbežnom prerokovaní odmietnuť uznesením bez ústneho pojednávania. Ak ústavný súd navrhovateľa na také nedostatky upozornil, uznesenie sa nemusí odôvodniť.

V zmysle konštantnej judikatúry ústavného súdu je dôvodom na odmietnutie návrhu pre jeho zjavnú neopodstatnenosť absencia priamej súvislosti medzi označeným základným právom alebo slobodou na jednej strane a namietaným konaním alebo iným zásahom do takéhoto práva alebo slobody na strane druhej. Inými slovami, ak ústavný súd nezistí relevantnú súvislosť medzi namietaným postupom orgánu štátu a základným právom alebo slobodou, porušenie ktorých navrhovateľ namieta, vysloví zjavnú neopodstatnenosť sťažnosti a túto odmietne (mutatis mutandis I. ÚS 12/01, I. ÚS 124/03).

Sťažovateľka v obsahu sťažnosti namieta porušenie svojich základných práv podľa čl. 46 ods. 1 a čl. 48 ods. 2 ústavy postupom okresného súdu v konaní vedenom pod sp. zn. 15 Nc 1013/2000 a 7 Ccu 20/2002.

Podľa čl. 46 ods. 1 ústavy každý sa môže domáhať zákonom ustanoveným postupom svojho práva na nezávislom a nestrannom súde a v prípadoch ustanovených zákonom na inom orgáne Slovenskej republiky.

Podľa čl. 48 ods. 2 ústavy každý má právo, aby sa jeho vec verejne prerokovala bez zbytočných prietáhov a v jeho prítomnosti a aby sa mohol vyjadriť ku všetkým vykonávaným dôkazom. Verejnosť možno vylúčiť len v prípadoch ustanovených zákonom.

Podľa názoru sťažovateľky porušenie základného práva podľa čl. 46 ods. 1 ústavy spočíva najmä v tom, že postup konajúceho súdu vychádzal po právnej stránke z nelegálneho, a tým aj de facto protiústavného základu, keďže: „Okresný súd v Banskej Bystrici pri príprave a vykonaní pojednávania dňa 07.12.2006 nepostupoval zákonom ustanoveným postupom a porušil najmä ust. § 1, § 2, § 3, § 5 ods.1, § 6, § 18, § 45 a nasl., § 51, § 100 ods. 1, § 100 ods. 3, § 101, § 114, § 115, § 116 ods. 1, § 117, § 119, § 120, § 122, § 123, § 176 a § 178 Občianskeho súdneho poriadku č. 99/1963 Zb. v z .n. p.“

Ústavný súd na margo uvedeného taxatívneho výpočtu namietaných porušení ustanovení OSP, ktorých údajné porušenie sťažovateľka tvrdí, konštatuje, že sťažovateľka nijako nekonkretizuje, v čom vidí právne relevantný korelát medzi nezákonnosťou, resp. protiústavnosťou postupu okresného súdu a označenými ustanoveniami OSP, takže len samotná konštatácia sťažovateľky o nezákonnosti označených ustanovení OSP sa následne bez ďalšej argumentácie javí ako právne irelevantná. Ústavný súd konštatuje, že o svojvôli pri výklade a aplikácii zákonného predpisu všeobecným súdom by bolo možné uvažovať len v prípade, ak by sa tento natoľko odchýlil od znenia príslušných ustanovení, že by zásadne poprel ich účel a význam. Podľa názoru ústavného súdu predmetný výklad a následná aplikácia procesných ustanovení OSP zo strany okresného súdu takéto nedostatky nevykazuje, napadnutým konaním neboli porušené princípy spravodlivého procesu, a preto nemohlo dôjsť ani k namietanému porušeniu základného práva sťažovateľky na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a základného práva na vyjadrenie sa ku všetkým vykonaným dôkazom podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, takže bolo potrebné sťažnosť v tejto časti odmietnuť ako zjavne neopodstatnenú.

Obsahom základného práva na súdnu a inú právnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy je umožniť každému reálny prístup k súdu, pričom tomuto základnému právu zodpovedá povinnosť súdu vo veci konať a rozhodnúť (II. ÚS 88/01). K odopretiu súdnej ochrany preto nedochádza, ak osobe bolo umožnené domáhať sa zákonom ustanoveným postupom svojho práva na príslušnom súde za predpokladu, že tento súd vo veci riadne konal a rozhodol (I. ÚS 62/97).

Ústavný súd podľa svojej konštantnej judikatúry nemá zásadne oprávnenie preskúmavať, či v konaní pred všeobecnými súdmi bol, alebo nebol náležite zistený skutkový stav a aké právne závery zo skutkového stavu všeobecný súd vyvodil (II. ÚS 21/96). Vo všeobecnosti úlohou súdnej ochrany ústavnosti poskytovanej ústavným súdom napokon nie je ani chrániť občana pred skutkovými omylmi všeobecných súdov, ale chrániť ho pred takými zásahmi do jeho práv, ktoré sú z ústavného hľadiska neospravedlňiteľné a neudržateľné (I. ÚS 17/01). Z rozdelenia súdnej moci v ústave medzi ústavný súd a všeobecné súdy totiž vyplýva, že ústavný súd nie je opravnou inštanciou vo veciach patriacich do právomoci všeobecných súdov (napr. I. ÚS 19/02).

Ústavný súd vo svojej judikatúre taktiež konštantne zdôrazňuje, že pri uplatňovaní svojej právomoci nezávislého súdneho orgánu ústavnosti (čl. 124 ústavy) nemôže zastupovať všeobecné súdy, ktorým predovšetkým prislúcha interpretácia a aplikácia zákonov, a že jeho úloha sa obmedzuje na kontrolu zlučiteľnosti účinkov takejto interpretácie a aplikácie s ústavou alebo kvalifikovanou medzinárodnou zmluvou o ľudských právach a základných slobodách (napr. I. ÚS 13/01).

Podstatou námietok sťažovateľky je právne posúdenie tvrdenej nezákonnosti v procesnom postupe okresného súdu. Túto skutočnosť vníma sťažovateľka ako nelegálnu ingerenciu súdnej moci do jej statusu vedľajšej účastníčky konania s následným porušením svojich ústavných práv.

Podľa názoru ústavného súdu procesný postup okresného súdu v predmetnej veci bol uskutočnený lege artis, okresný súd konal zákonom predvídaným spôsobom, a preto aj ústavný súd ho považuje za ústavne relevantný a akceptovateľný.

Ústavou zaručené základné právo na súdnu a inú právnu ochranu vyplývajúce z čl. 46 ods. 1 ústavy pritom neznamená tiež právo na úspech v konaní pred všeobecným súdom a nemožno ho ani účelovo chápať tak, že jeho naplnením je vyhovieť všetkým procesným návrhom účastníka konania (napr. II. ÚS 4/94, I. ÚS 8/96).

Ústavný súd poukazuje aj na normatívnu dikciu čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“), podľa ktorej má každý právo na to, aby jeho vec bola spravodlivo, verejne a v primeranej lehote prejednaná nezávislým a nestranným súdom zriadeným zákonom, ktorý rozhodne o jeho občianskych právach alebo záväzkoch alebo o akomkoľvek trestnom čine, z ktorého je obvinený. Rozsudok musí byť vyhlásený verejne, ale tlač a verejnosť môžu byť vylúčené buď po dobu celého, alebo časti procesu v záujme mravnosti, verejného poriadku alebo národnej bezpečnosti v demokratickej spoločnosti, keď to vyžadujú záujmy maloletých alebo ochrana súkromného života účastníkov alebo, v rozsahu považovanom súdom za úplne nevyhnutný, pokiaľ by vzhľadom na osobitné okolnosti mohla byť verejnosť konania na ujmu záujmom spravodlivosti. Vo vzťahu ku skutočnostiam namietaným sťažovateľkou možno dôvodiť, že navonok krehká realizácia ambivalentnej jednoty zásady prerokovania a zásady voľného hodnotenia dôkazov zo strany súdu v namietanom konaní síce vykazuje znaky odchýlenia sa od ideálneho stavu, avšak nemožno ju a priori vnímať ako porušenie označených článkov ústavy.

*Ústavný súd na záver konštatuje, že postupom okresného súdu nijako nemohlo dôjsť k namietanému porušeniu ústavou garantovaných práv. Taktiež konanie nevykazuje znaky svojvôle, resp. nie je arbitrárne, čo neumožňuje stotožniť sa s názorom sťažovateľky o nespravodlivosti konania všeobecného súdu konajúceho v jej veci. Po preskúmaní sťažnosti a jej príloh sa ústavný súd prikláňa k názoru, že v prípade sťažovateľky nešlo o prípad *denegatio iustitiae* (odmietnutie spravodlivosti) majúci za následok porušenie označeného základného práva, ale o prípad, keď právo na súdnu ochranu bolo ústavne konformným spôsobom v adekvátnom rozsahu realizované, aj keď nie podľa subjektívneho názoru sťažovateľky. Vo veci meritórneho rozhodnutia v označenom konaní konal okresný súd. Pritom podľa názoru ústavného súdu nemožno opomínať fakt, že samotná nespokojnosť sťažovateľky s postupom konajúceho súdu, nie je dôkazom o jeho neústavnosti a nezakladá ani oprávnenie ústavného súdu nahradiť právny názor všeobecného súdu svojím vlastným.*

Aj v minulosti už ústavný súd stabilne judikoval, že do sféry pôsobnosti všeobecných súdov môže zasiahnuť len vtedy, ak by ich konanie alebo rozhodovanie bolo

zjavne nedôvodné alebo arbitrárne (napr. I. ÚS 24/00, III. ÚS 53/02). K tomu treba dodať, že aj taký zásah podlieha princípu subsidiarity právomoci ústavného súdu, a je preto podmienený tým, že zjavne neodôvodnené alebo arbitrárne konanie všeobecného súdu nie je napravitelné účinným procesným prostriedkom alebo postupom nadriadeného alebo inštančne vyššieho stupňa všeobecného súdu.

Ústavný súd v nadväznosti na uvedené konštatuje, že okresný súd v súlade s čl. 46 ods. 1 ústavy, čl. 48 ods. 2 ústavy, citovanou judikatúrou a zásadou voľného hodnotenia dôkazov konal a rozhodoval tak, ako mu umožňoval platný právny poriadok podľa stavu de lege lata (čl. 2 ods. 2 ústavy). Ústavný súd súčasne pripomína, že okresný súd nevykonal žiaden úkon, ktorého obsah by zakladal dôvodnú domnienku vzniku stavu denegatio iustitiae, v dôsledku čoho by bola účastníkovi konania (sťažovateľke) odňatá možnosť konať pred súdom, a preto medzi jeho postupom a možnosťou porušenia obsahu základného práva sťažovateľky podľa čl. 46 ods. 1 ústavy niet takého vzťahu, ktorý by odôvodňoval prijatie sťažnosti v tejto časti po jej predbežnom prerokovaní na ďalšie konanie.

Z tohto dôvodu bolo potrebné sťažnosť sťažovateľky odmietnuť podľa § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde z dôvodu jej zjavnej neopodstatnenosti. Vzhľadom na to, že sťažnosť bola odmietnutá ako celok, ústavný súd sa ďalšími návrhmi sťažovateľky už nezaoberal.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 22. mája 2008